

terminologie hebben geleerd, waardoor zij allerlei begrippen, waarmee de andere statistici evenzeer werken, anders noemen dan zij, zoodat de twee categorieën elkaar niet eens verstaan, als zij over het vak spreken, dan zal men moeten toegeven, dat deze toestand niet alleen ongewenscht is, maar ook geenszins noodig.

Zoo komen wij tot de conclusie, dat allen, die het welmeenende met de op statistiek gebaseerde wetenschappelijke bedrijfsvoering en controle, de statistiek in haar volle algemeene waarde behooren te erkennen. De academisch gevormde accountants en bedrijfsleiders, die aan hun universiteit of hogeschool immers de statistiek hebben geleerd van hoogleraren of lectoren, die over het algemeen geen speciale bedrijfsstatistici zijn, hebben hier, dunkt ons, een taak, n.l. hun collega's in die richting te bewerken. Het best kan dat geschieden door te bevorderen, dat bij de verschillende examens kennis van de algemeene statistiek als eisch wordt gesteld; daardoor zullen van zelf de boeken, die bij de opleiding voor de studie worden gebruikt, meer algemeen georiënteerd worden. Zij zullen daartoe zooals gebruikelijk is, in twee deelen dienen te worden gesplitst: een algemeen deel, waarin iets over oorsprong, ontwikkeling en tegenwoordigen stand van het vak en iets over de organisatie van de algemeene statistiek wordt meegedeeld en verder alle kwesties, die een algemeen karakter dragen, worden behandeld, en een speciaal deel, waarin de toepassing van een en ander op het bedrijf en de onderneming wordt gegeven. Het is onze overtuiging, dat daardoor de studie van het vak slechts weinig zal worden verzwaaard; die geringe verzwaring lijkt ons echter wel zeer noodig.

Als op deze wijze het bedrijfsleven zich meer rekenschap gaat geven van de beteekenis der algemeene statistiek en meer voorlichting en aansluiting bij haar gaat zoeken, en de overheidsstatistiek van haar kant nog meer dan tot dusver aan dit streven tegemoetkomt, kan dat niet anders dan tot een wederzijdsche verrijking leiden, die het vak uitermate ten goede zal komen. Moge dit opstel een steentje daartoe bijdragen.

VERGELIJKING WET OP DE INKOMSTENBELASTING 1914 EN BESLUIT OP DE INKOMSTENBELASTING 1941

door C. L. Vervaeck

Op 31 December 1940 behoort de Wet op de Inkomstenbelasting 1914 tot het verleden en treedt daarvoor in de plaats het bovengenoemde besluit. Het ligt in mijn bedoeling in dit artikel enkele van de voornaamste verschillen tusschen het oude en nieuwe stelsel van heffing eener Inkomstenbelasting te behandelen.

De subjectieve belastingplicht is in Hoofdstuk I van het Besluit 1914 behandeld. Welke natuurlijke personen, die niet binnen het Rijk wonen, hier te lande belastingplichtig zijn wordt uiteengezet in art. 39.

Bij vergelijking met de oude wet blijken er drie belangrijke verschillenpunten:

a. De stichtingen, die een bedrijf of beroep uitoefenen, zijn niet meer in het Besluit genoemd. Het is de bedoeling deze kleine groep onder de Winstbelasting te laten vallen.

b. De wet 1914 erkende de mogelijkheid, dat de gehuwde vrouw zelf een aanslag ontving, n.l. als:

1e. Er scheiding was van tafel en bed;

2e. De goederen gescheiden waren;

3e. Het huwelijk onder huwelijksche voorwaarden had plaats gehad.

Het Besluit 1941 zegt in art. 2, 1e lid „De met het verwerven van inkomen in verband staande aangelegenheden worden geacht haar man te betreffen”. Huwelijksche voorwaarden kunnen daaraan niets veranderen.

Het 2e lid van art. 2 geeft de eenige uitzondering, n.l. als de echtgenooten duurzaam gescheiden leven. De oude wet en de daarop verschenen jurisprudentie eischte een vonnis van scheiding. Het Besluit beoogt de werkelijkheid te volgen en alleen het gezamenlijk inkomen te belasten, indien er inderdaad van een economische eenheid sprake is. Maar is deze dan ook aanwezig, dan wenscht het Besluit maar één aangifte te ontvangen en maar één aanslag op te leggen. Het Besluit geeft geen verdere omschrijving van het duurzaam gescheiden leven. De omstandigheden zullen dus moeten aangeven wanneer dit geacht wordt aanwezig te zijn. Een vonis van scheiding van tafel en bed is dus zulk een omstandigheid, maar er zijn er nog zeer veel andere.

Alleen wat de aansprakelijkheid voor den aanslag betreft, blijkt in art. 56, dat de vrouw alleen aansprakelijk is, voor zoover de belasting op inkomsten en opbrengsten *van haar zijde* betrekking heeft.

c. Buitenlandsche belastingplichtigen moeten volgens art. 39 in een aantal gevallen betalen, welke op één uitzondering na in hoofdzaak parallel loopen met de oude wet art. 2. Deze uitzondering is, dat buitenlanders ook inkomstenbelasting moeten betalen over de opbrengsten van aandeelen, winstbewijzen, obligatiën en schuldvorderingen van binnen het Rijk gevestigde vennootschappen, indien zij bij de vennootschap een aanmerkelijk belang hebben. De omschrijving van hetgene, wat het Besluit onder een „aanmerkelijk belang” verstaat, blijkt uit art. 19, 2e lid. In de zin van dat artikel wordt dat belang aanwezig geacht als de eventueele belastingplichtigen of hun echtgenooten, bloed- en aanverwanten in de rechte lijn en die in den tweede graad der zijdlinie meer dan een vierde van het nominaal gestorte kapitaal bezitten.

Als de aandeelen van de vennootschappen niet op naam staan, komt het mij zeer moeilijk voor om er controle op uit te oefenen of bovenstaand „aanmerkelijk belang” zich voor doet.

De *objectieve* belastingplicht is behandeld in art. 4 en volgende artikelen. Het voorwerp van belasting is hetzelfde als in de Wet 1914, n.l. het zuiver inkomen. Het verschil tusschen de twee wetten zit in de termijn, waarover het inkomen berekend wordt en wat als inkomen beschouwd wordt.

Wat de termijn betreft, hiervoor nam de oude wet de opbrengst van een bron van inkomen over het *afgeloopen* kalenderjaar of boekjaar, als het betrekking had op bedrijf of beroep.

Het Besluit heeft als basis een periode, welke identiek is met het betreffende belastingjaar. Dus voor belastingjaar 1942 wordt belast het inkomen over 1942. Deze verandering is principiëel zeer belangrijk, omdat zij de overgang van het fictieve stelsel (Wet 1914) naar het reële stelsel aangeeft.

De wet op de Inkomstenbelasting 1914 bepaalde het belastbare zuiver inkomen door het aannemen van twee ficties:

- 1e. Een op 1 Mei bestaande bron van inkomen zal het geheele belastingjaar blijven vloeien.
- 2e. De opbrengst van een bron van inkomen over een belastingjaar wordt gesteld op de opbrengst van een afgelopen periode, kalender- of boekjaar.

Voor al de tweede fictie mag wel eens uitdrukkelijk gewezen worden. In principe wilde de oude wet dus evenmin de heffing over een afgelopen periode, als het Besluit 1941. Dit blijkt o.a. uit de begroting van de opbrengst van een nieuwe bron van inkomen volgens art. 14. Ook de oude wet wilde het inkomen treffen, dat in het belastingjaar genoten werd. Het groote verschil zit in de methode van berekenen van dat inkomen. Het Besluit 1941 wil het werkelijk in het belastingjaar verdiende inkomen belasten, terwijl de oude wet het belastbare bedrag bepaalde met behulp van de twee bovengenoemde ficties.

De z.g. reële methode van heffing is in Nederland geenszins een nieuw gezichtspunt. *Mr Dr J. H. R. Sinninghe Damsté* in zijn bekende boek „De wet op de Inkomstenbelasting” deelt hierover op blz. 213 een en ander mede. Hij is blijkens zijn uiteenzetting ook een voorstander van het reële stelsel.

Hiervoor geeft hij twee argumenten:

- a. Wenschelijkheid van eenvoud in de aanslagregeling.
- b. De mogelijkheid van incidenteele benadeeling van bepaalde belastingplichtigen onder het fictieve stelsel.

Ook noemde de schrijver nog het bezwaar, dat de wet al te gemakkelijk ontgaan wordt. Hij acht echter door de wet op de richtige heffing en de casuïstiek, die in den loop der jaren ontstaan is, betreffende schijnovereenkomsten en -handelingen dit bezwaar niet onoverkomelijk.

Echter bleek het onder de oude wet mogelijk om met toepassing van de artikelen juist zeer groote inkomsten buiten de belasting te houden (transacties met aandelen, overdracht zaken en derg.) Ook onder het nieuwe systeem zijn er dergelijke manipulaties mogelijk, maar er zijn meer moeilijkheden om de belasting te ontgaan.

Het groote bezwaar tegen de reële methode, nl. dat men pas het belastbare bedrag weet, nadat het betreffende belastingjaar is afgelopen, wordt in het Besluit 1941 ondervangen door de z.g. voorheffing. Er worden voorloopige aanslagen opgelegd, welke een schatting van het te behalen inkomen in een belastingjaar beoogen. Na afloop van de termijn vindt dan een verrekening plaats, waarbij het werkelijk behaalde inkomen in de plaats van het geschatte bedrag gesteld wordt.

Er resteert nog de moeilijkheid bij het reële stelsel, dat bij de vaststelling van het inkomen uit bedrijf of beroep het boekjaar niet samenvalt met het belastingjaar (kalenderjaar). Dit is geregeld in art. 7. Uit de nogal ingewikkelde omschrijving van dat artikel blijkt, dat behoudens het eerste jaar steeds belast wordt het inkomen over het, *in het betreffende belastingjaar*, eindigende *boekjaar*. In het eerste belastingjaar, waarin zich deze moeilijkheid voordoet, wordt de winst van de overlopende deelen van de boekjaren volgens een bepaald systeem geschat, dus bijv. naar tijdsperiode of omzet.

Voor belastingjaar 1941 moet men rekening houden met de bepaling van het Invoeringsbesluit Inkomstenbelasting 1941, die aangeeft, dat indien de opbrengst van onderneming en arbeid, uitgezonderd uit dienstbetrekking, over 1940 meer dan f 1000.— hooger geweest is dan die

van 1941, het verschil, voorzoover het f 1000.— te boven gaat, geacht wordt op 1 Januari 1941 verdiend te zijn. De bedoeling van deze bepaling is om van belastingplichtigen, die in 1940 een gunstig jaar gehad hebben en waarvan 1941 een lagere winst gaf, toch de hoogere opbrengst in de inkomstenbelasting te betrekken. Was dit artikel niet opgenomen, dan zou immers het, voor sommige zaken zeer gunstige, belastingjaar 1940 buiten de heffing gebleven zijn.

De omschrijving van wat als belastbaar zuiver inkomen beschouwd moet worden vindt men in art. 4 en volgende artikelen. Globaal gezegd breekt het Besluit met de gedachte van de Wet 1914, dat er alleen belasting mag worden geheven van inkomens, die periodiek opbrengsten geven. Daardoor vielen belangrijke opbrengsten, zooals verkoop van een dokterspraktijk en derg., buiten de oude Inkomstenbelasting. Ook had men dan de ontheffingen, als een bron van inkomen geen vol jaar bleef bestaan. Het Besluit 1941 gaat zuiver na welk inkomen er behaald is in een belastingjaar. Houdt men dat principe voor oogen, dan komt er veel meer lijn in de artikelen, die betrekking hebben op de berekening van het belastbaar inkomen.

In art. 5 van het Besluit zijn de verschillende bestnddeelen opgesomd, waaruit het onzuiver inkomen kan bestaan. Deze zijn op één uitzondering na ook onder te brengen onder de opsomming van art. 4 van de wet 1914. De uitzondering is de opbrengst van speculatie, welke *niet* in bedrijf- of beroep wordt uitgeoefend. Art. 9, d. van de Wet 1914 gaf uitdrukkelijk te kennen, dat dergelijke winsten niet belastbaar waren. In art. 5, 4e lid van het Besluit vinden wij een bepaling, dat voor de nieuwe inkomstenbelasting alleen van belang is het totale resultaat van alle speculaties in een belastingjaar. Is dit resultaat positief en volgens art. 35 grooter dan f 500.— dan is het belastbaar inkomen. Is het negatief, dan mag het niet worden afgetrokken. Deze bepaling doet onbillijk aan. In art. 35 vindt men uiteengezet, wat het Besluit onder speculatie verstaat. Het tweede lid 2e is zeer ruim gesteld en de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat hier handelingen als speculatie beschouwd worden, welke in het spraakgebruik niet als zoodanig betiteld plegen te worden.

De oude wet gaf zeer weinig voorschriften, omtrent de wijze, waarop de winst van bedrijf of beroep bepaald moest worden. Het Besluit gaat veel dieper op de wijze van winstbepalen in. Het onderscheidt twee gevallen, nl.:

- a. Regelmatige boekhouding met geregelde jaarlijksche afsluitingen gepaard gaande met inventarisatie.
- b. Waar dit niet het geval is.

ad a. Hierbij moet de winst door vermogensvergelijking bepaald worden conform de Winstbelasting.

Er moet op gewezen worden, dat hier geen sprake is van de werkelijke vermogens bij het begin en einde van het boekjaar, maar de vermogens, zooals deze voortvloeien uit de bepaalde wijze van winstberekening. Er wordt dus bedoeld een kapitaal van een „winstbalans” (Schmalenbach) en geen „vermogensbalans”, waarbij op de „winstbalans” de „onafgewerkte resten” op een in art. 10 en 11 bepaalde wijze moeten worden gewaardeerd.

In art. 10 van het Besluit komt eerst de algemeene uitdrukking, dat gewaardeerd moet worden volgens „goed koopmansgebruik”. De uitgebreide jurisprudentie, welke bij de toepassing van de wet 1914 ontstaan is, blijft dus gelden.

Meende de oude wet, dat de bepaling van waardeering volgens goed koopmansgebruik voldoende was, het Besluit geeft nog eenige regels.

De activa moeten minstens gewaardeerd worden op aanschaffingsprijs of voortbrengingskosten, tenzij er volgens art. 11 op afgeschreven mag worden. Van de aldus gevonden waarde mag slechts afgeweken worden, als de bedrijfswaarde van het betreffende activum aantoonbaar lager is. Art. 10 geeft dan een omschrijving van het daar bedoelde begrip bedrijfswaarde.

Het zou mij in dit artikel te ver voeren om eens dieper in te gaan op het begrip, dat het Besluit geeft van bedrijfswaarde, maar het komt mij voor, dat deze bepaling zoowel voor de belastingplichtigen als voor de ambtenaren nog een bron van veel last kan worden.

De afschrijving op het duurzaam actief is geregeld in art. 11 van het Besluit. In het kiezen van het afschrijvingspercentage is men tamelijk vrij, als men maar niet meer afschrijft dan de aanschaffingswaarde min de residuwaarde. Ik geloof, dat een toepassing van het systeem van afschrijven op basis van de vervangingswaarde niet geoorloofd is.

adb. In het geval, dat er geen regelmatige boekhouding gevoerd wordt met jaarlijksche inventarisatie, eischt art. 12 de opstelling van een gespecificeerd winstoverzicht. Bij de wet 1914 was men er bij het doen van een aangifte voor de inkomstenbelasting vanaf, als men de netto-winst schatte of iets dergelijks. Hiermede neemt het Besluit echter geen genoegen. Het eischt de samenstelling van een berekening.

Van de posten welke afgetrokken mogen worden, hetzij bij de vermogensvergelijking, hetzij bij de gespecificeerde berekening, treffen wij twee dingen aan welke een principiëel verschil met de oude wet opleveren, nl.:

1e. Het loon van minderjarige kinderen, werkzaam in het bedrijf hunner ouders, is geen bedrijfslast.

In de oude wet werd het wel als onkosten van het bedrijf gerekend, maar later toch als inkomen van de ouders beschouwd krachtens het ouderlijk vruchtgenot.

2e. Bij de berekening van de gespecificeerde winst kan het voorkomen, dat er tot nu toe op duurzame activa niet afgeschreven werd, maar dat er in deze meest kleinere bedrijven (landbouw b.v.) gebruik gemaakt werd van de vergunning, welke in art. 11 ten 2e van de oude wet voorkwam en waarbij de uitgaven voor dergelijke activa als onkosten beschouwd werden op moment van den aanschaf.

In het Besluit 1941 mogen deze uitgaven pas beschouwd worden als onkosten in het jaar, dat de betreffende activa uit de bedrijfshuishouding *verdwijnen*. Zoowel de aangiften als de controle zijn door deze bepaling niet gemakkelijker geworden. Iets eigenaardigs krijgen wij ook bij de overgang van het oude naar het nieuwe systeem. In de komende jaren kunnen dus posten ten laste van de winst gebracht worden, welke vroeger bij de betaling reeds als onkosten geboekt zijn!

In art. 14 lid 2 ten 4e krijgen wij de mogelijkheid om af te schrijven op onroerende goederen en roerende stoffelijke goederen, welke door een particulier verhuurd worden.

Het bepalen van het zuiver inkomen uit het onzuiver inkomen vindt plaats in art. 16. In het algemeen zijn de bepalingen van dit artikel terug te vinden in de wet. Ik wil hierbij even op drie bijzonderheden wijzen:

- a. Verliezen mogen nu gecompenseerd worden met het zuivere inkomen en vroeger met het onzuivere. Waar de compensatie dus nu met een

lager inkomen plaatsvindt, is dit iets gunstiger voor de belastingplichtigen.

- b. Premies voor levensverzekering in de vorm van kapitaalverzekering mogen niet meer afgetrokken worden. Er is echter een veel grootere aftrek mogelijk voor premies voor het verkrijgen van lijfrenten.
- c. Periodieke uitkeeringen aan kinderen, meer- of minderjarige mogen niet afgetrokken worden ook al is een en ander notariëel vastgelegd.

Tot op dit punt van het Besluit bestaat er nog overeenstemming met de oude wet behoudens principiële verschillen. Vanaf art. 19, 2e lid gaat het echter een geheel andere kant op. De oude wet zag als belastbaar inkomen een stroom van opbrengsten, waarvan eventueel de grootte kon verschillen per jaar, maar die toch bleven vloeien. Het Besluit beschouwt als inkomen elk voordeel behaald in den loop van een belastingjaar, ook al wordt door dat voordeel de mogelijkheid om uit de oorspronkelijke bron nog inkomsten te trekken uitgesloten. Het gevolg van deze zienswijze is, dat nu talrijke transacties onder de belasting vallen, welke vroeger vrij van inkomstenbelasting waren, omdat de bron, waaraan het inkomen zijn ontstaan dankte, verdween.

Voorbeelden daarvan zijn:

Verkoop van een doksters- of accountantspraktijk art. 36, 1e lid, art. 19, 2e lid Verkoop van aandelen met winst van een zaak, waarin men een „aanmerkelijk belang” bezit.

Art. 20. Winst bij liquidatie van een bedrijf, indien deze meer dan f 5000.— bedraagt.

De bepaling van art. 36, 1e en 2e is in de wet opgenomen om ontduiking te voorkomen, daar anders kort voor de liquidatie de aandelen naar het buitenland zouden worden verkocht en zoo de liquidatiewinst buiten de belasting zou blijven.

Een zeer bijzondere vorm van inkomen is genoemd in art. 31 lid 1 ten 4e. Dit artikel beschouwt als inkomen de interessen begrepen in kapitaaluitkeeringen uit levensverzekering. In art. 33 wordt nader uiteengezet, hoe die interest berekend moet worden. Dit artikel behoeft n.m.m. geen commentaar. Overigens deelt art. 60 lid 5 mede, dat deze berekening gemaakt moet worden met 1 Januari 1941 als begindatum.

Hoewel het Besluit deze eenmalige inkomsten wil belasten, geeft het in art. 48 toch een verzachting t.a.v. het tarief. Het daarin vervalle systeem is het best te verklaren met een voorbeeld:

Een dokter heeft een praktijk, die hem f 8000.— per jaar oplevert. Op 31 December 1941 verkoopt hij deze voor f 60.000.—. De dokter is ongehuwd en heeft geen kinderen.

Volgens het Besluit 1941 heeft hij over 1941, wat de praktijk betreft, een inkomen gehad van f 68.000.—. Had hij over 1941 alleen het inkomen uit zijn praktijk gehad, zonder de verkoopsom, dan zou hij betaald hebben over f 8000.—, aan belasting f 2250.— of $\pm 28\%$.

In art. 48 krijgt nu de dokter vergunning omdat percentage van 28% over het geheele inkomen van f 68.000.— toe te passen. Hij moet dan betalen f 19040.— aan belasting. Dat dit een groot voordeel voor belastingplichtigen is, blijkt wel uit het feit, dat onze dokter zonder art. 48 over f 68.000.—, f 42.190.— aan belasting had moeten betalen. Een dergelijke berekening mag voor alle, in art. 48 opgesomde, bijzondere inkomsten worden opgesteld, maar er moet daartoe een verzoek aan den Inspecteur der Directe Belastingen gedaan worden.

Kinderaftrek krijgt men voor kinderen tot 25 jaar, mits zij opgeleid worden voor een beroep of onderwijs genieten. Deze regeling is wel op de werkelijkheid gebaseerd.

Mag er voor een ongelukkig of gebrekkig kind niet afgetrokken worden?

Nu ten slotte nog een opmerking over de heffing van de belasting. Zooveel mogelijk wordt de voorheffing toegepast, welke later met de uiteindelijk te betalen belasting verrekend wordt, nl.:

- a. Over loon en salaris; loonbelasting.
- b. Over dividend; dividendbelasting.
- c. De voorheffing genoemd in art. 59 lid 1, ten 1e. In hoeverre van deze bevoegdheid gebruik zal worden gemaakt en in welke gevallen is nog niet bekend.

In mijn artikel in het Septembernummer van het M.A.B. getiteld „Herkapitalisatie" wordt op blz. 279 gezegd, dat de eerste substantie, welke voor herkapitalisatie in aanmerking komt, de open of zichtbare reserves zijn. Hierop volgt in het artikel de uitspraak: „Zij mogen voor 90 % voor dit doel worden gebruikt", terwijl in de volgende alinea er op wordt gewezen, dat 10 % van de open reserves buiten de herkapitalisatie blijft.

P. P. VAN BERKUM